

Radboud Universiteit

Radboud **Rechten**

Magazine voor alumni van de
Faculteit der Rechtsgeleerdheid

#33

**OP DE COVER:
Petra Bárd**

Petra Bárd is hoogleraar Sustainable Rule of Law. In deze editie laat zij haar licht schijnen op het rechtsstatelijk verval in Europa.

Woord vooraf

De rechtsstaat onder druk

Het lustrumjaar ligt alweer even achter ons, maar in deze aflevering van het alumnimagazine grijpen wij de gelegenheid aan om nog wat voort te borduren op de lustrumlezing van Geert Corstens. Hij ontving ter ere van ons 100-jarig bestaan een eredoctoraat, en verzorgde de 'Van der Grintenlezing' over de rechtsstaat. Corstens benoemde daarin onder meer dat deze in delen van Europa onder druk staat.

In deze editie van het magazine klinkt het thema 'De rechtsstaat onder druk' door in onze hoofdinterviews. We hebben het voorrecht gehad om twee experts op het gebied van dit thema te interviewen: hoogleraar Sustainable Rule of Law Petra Bárd, en alumna Pien van den Eijnden, hoofd afdeling constitutionele zaken bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken, voorheen medewerker bij de Nijmeegse sectie Staatsrecht en gepromoveerd op een rechtsstatelijk onderwerp, de onafhankelijke rechter.

Collega Petra Bárd benadrukt de noodzaak van krachtige handhavingsinstrumenten voor het waarborgen van de rechtsstaat. Tevens gelooft ze dat Europese burgers een rol kunnen spelen in het aansporen van instellingen om actie te ondernemen tegen schendingen van mensenrechten en de rechtsstaat. Ook Pien van den Eijnden benadrukt dat de rechtsstaat voortdurende aandacht en onderhoud vereist, vooral gezien de uitdagingen in landen als Polen en Hongarije.

Verder komt in deze editie van RadboudRechten alumna Eline van Lint aan het woord, die een carrièreswitch maakte naar het Filmfestival Rotterdam, en lichten we alvast een tipje van de sluier op bij het deze zomer te realiseren amfitheater, dat buiten het Grotiusgebouw zal worden gerealiseerd.

Tot slot nog een persoonlijk woord. Eind juni bereik ik mijn pensioenleeftijd en neem ik afscheid van de universiteit. Op donderdag 27 juni houd ik mijn afscheidsrede in de aula. U bent van harte uitgenodigd (graag aanmelden bij de pedel: www.ru.nl/rede/bovendeert).

Ik wens u veel leesplezier toe.

Paul Bovend'Eert
Alumnidecaan

9

Alumni office

Emeritaat Paul Bovend'Eert en Gerard Meussen en nieuw te realiseren **amfitheater**.

In deze uitgave

4 Nieuws

Nieuws over onder meer een aantal bestuurswisselingen en misstanden binnen NPO.

6 Petra Bárd

Hoogleraar Sustainable Rule of Law
Petra Bárd belicht het handhaven van de rechtsstaat in Europa.

"IN HONGARIJE IS ACADEMISCHE VRIJHEID EEN PROBLEEM"

12 Op de spreekstoel

Grotius Chairholder Yvonne Vleeshouwer over een nieuwe stap in haar carrière.

13 CPO

Centrum voor Postacademisch Juridisch Onderwijs.

17 First Case Scenario

Linde Bastiaanse beschrijft haar eerste stappen als Knowledge and Legal Tech advisor bij Stibbe.

18 Onderzoek

Integriteit van burgemeesters en raadsleden soms lastig te toetsen en kan de politiek een rechtscollege opheffen?

24 In the Picture

Dries en Eugenie van Agt.

"HET RECHT IS EEN SYSTEEM EN IK WILDE DAT SYSTEEM DOORGRONDEN"

20

22

Buiten Rechte

Eline van Lint over haar werk bij het **International Fimfestival Rotterdam**.

COLOFON 'RadboudRechten' is een uitgave van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Radboud Universiteit en wordt verspreid onder alumni en masterstudenten van de faculteit. **Redactie:** Dennis Arns, Paul Bovend'Eert, Myrthe Bronsdijk-van Dorst, Thomas Haenen, Natascha Heijster, Tijmen Moore, Antal Putman, Machiel van Zanten **Ontwerp:** gloedcommunicatie, Nijmegen **Fotografie:** Dick van Aalst, Teun Brouwer, Duncan de Fey, Mario Diener, Niek Toni **Druk:** Zalsman B.V.

Informatie: Heeft u een vraag over activiteiten voor alumni of wilt u reageren op dit magazine? Stuur dan een e-mail naar alumni@jur.ru.nl.

Dit magazine is zo zorgvuldig mogelijk samengesteld. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend. **Duurzaamheid:** RadboudRechten is verpakt in 100% biologisch afbreekbare folie. Wilt u het magazine liever online ontvangen? Stuur een e-mail naar alumni@jur.ru.nl.

Nieuws

Hier leest u enkele uitgelichte nieuwsberichten over de Nijmeegse rechtenfaculteit.

Femke Laagland onderzocht misstanden binnen de NPO

In februari presenteerde de **Commissie Gedrag en Cultuur Omroepen (OGCO)** haar rapport *'Niets gezien, niets gehoord, niets gedaan. De zoekgemaakte verantwoordelijkheid'*. Hoogleraar Arbeidsrecht Femke Laagland maakte als lid onderdeel uit van deze commissie, die onderzoek deed naar de werkcultuur bij de Nederlandse Publieke Omroep (NPO).

In december 2022 werd de commissie OGCO, die onder voorzitterschap staat van oud-minister Martin van Rijn, ingesteld door de raad van bestuur van de NPO. Met deze commissie deed Laagland onderzoek naar grensoverschrijdend gedrag en de mogelijk onderliggende systemische oorzaken daarvan binnen de landelijke publieke mediadienst als geheel en het programma *De Wereld Draait Door*

in het bijzonder.

Uit het onderzoek bleek dat grensoverschrijdend gedrag breed speelt bij de publieke omroep en dat signalen hierover niet voldoende professioneel en doortastend zijn opgepakt door de omroepen en de NPO.

Hoogleraar **Antoon Quaadvlieg** overleden

Met verslagenheid en verdriet heeft de faculteit kennis genomen van het plotselinge overlijden van collega Antoon Quaadvlieg. Hij werd 65 jaar.

Antoon Quaadvlieg was sinds 1 september 1990 aan de rechtenfaculteit verbonden als hoogleraar Privaatrecht, in het bijzonder handels- en economisch recht, industrieel eigendom en auteursrecht. In die hoedanigheid heeft hij vele generaties studenten, promovendi en andere collega's weten te inspireren. Zijn toewijding aan de ontwikkeling van de intellectuele eigendom en zijn aimabele betrokkenheid bij studenten en collega's op de faculteit zullen enorm worden gemist. Onze gedachten zijn bij zijn naasten in deze moeilijke tijd. Ook op de faculteit zal dit verlies velen diep raken. Alle betrokkenen wordt veel sterkte toegewenst.

Lees het **'in memoriam'** op www.ru.nl/over-ons/nieuws/in-memoriam-antoon-quaadvlieg

Rare Jongens, de podcast: problemen van nu, door een Romeinse bril

We denken vaak dat de problemen van nu modern zijn en typisch van onze tijd, maar historicus Olivier Hekster ziet dat heel anders. In een samenwerking van de Radboud Universiteit en de Universiteit van Nederland lanceerde hij 6 februari Rare Jongens, een podcast over de Romeinen. Daarin wordt gekeken hoe Romeinen omgingen met “hedendaagse” issues zoals migratie, lhbt+, klimaat en hooliganisme.

Swipe, match, gelukkig?

Mobiele datingapps zijn een populaire manier voor mensen om elkaar te ontmoeten. Uit onderzoek van de Radboud Universiteit blijkt echter dat mensen die datingapps gebruiken minder tevreden zijn met hun relatiestatus dan mensen die ze niet gebruiken.

7 ton subsidie om stikstofdioxide beter in beeld

Stikstofdioxide is een gas dat een groot aandeel heeft in de stikstofneerslag en dat moeilijk meetbaar is. Maar daar kan verandering in komen: het NWO Open Technologie Programma kent 700.000 euro subsidie toe aan het project GELSONDE van het Institute for Molecules and Materials. Synthetische gel-expert Paul Kouwer en gasopsporingsexpert Simona Cristescu werken in het project samen met onder andere het KNMI en SensorSense.

Radboud Recharge Opladen met nieuwe kennis

Op de hoogte blijven van ontwikkelingen in uw vakgebied of juist nieuwe terreinen verkennen? Radboud Recharge bundelt de beste wetenschappelijke artikelen, activiteiten en cursussen van de Radboud Universiteit in één overzichtelijke service, die volledig is aan te passen aan uw interessegebieden. www.radboudrecharge.nl

Nieuwe directeur en vice-decaan onderzoek Faculteit der Rechtsgeleerdheid

Sinds kort heeft de rechtenfaculteit een nieuwe directeur bedrijfsvoering en een nieuwe vicedecaan onderzoek. Tevens is het decanaat van vicedecaan onderwijs Vincent van Hoof met twee jaar verlengd.

Per 1 februari 2024 is Sharon de Groot in dienst als directeur bedrijfsvoering bij de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Sharon heeft de afgelopen vier jaar de functie van directeur bedrijfsvoering bij het Donders Centre for Cognitive Neuroimaging met veel enthousiasme ingevuld. Met de komst van Sharon werd er eind februari afscheid genomen van Ine van den Heuvel. Na zeven trouwe dienstjaren aan de rechtenfaculteit en meer dan 25 jaar bij de Radboud Universiteit verlaat zij de faculteit om te genieten van een welverdiend vervroegd pensioen.

Het College van Bestuur heeft hoogleraar Ondernemingsrecht Claartje Bulten benoemd tot nieuwe vicedecaan onderzoek van de rechtenfaculteit. Bulten nam de functie per 1 maart over van Michael Veder. Claartje Bulten is hoogleraar Ondernemingsrecht bij het Van der Heijden Instituut, een onderdeel van het Onderzoekcentrum Onderneming & Recht (OO&R). Zij is tevens voorzitter van het Van der Heijden Instituut en bestuurslid van het OO&R. Haar recente onderzoek richt zich onder meer op de taak en rol van commissarissen en toezichthouders, corporate litigation en duurzaam ondernemingsrecht.

v.l.n.r. Claartje Bulten, Vincent van Hoof, Roel Schutgens, Christian Korbeld, Sharon de Groot en Annigje van Breugel

Petra Bárd

Europees recht als roeping

Ze komt uit een lange lijn van Hongaarse advocaten. Hoewel **Petra Bárd** zich aanvankelijk probeerde te verzetten tegen dit familiepatroon, zwichtte ze uiteindelijk en ging ze ook rechten studeren. Ze is nu hoogleraar Sustainable Rule of Law aan de Radboud Universiteit. Hier richt ze zich op de handhaving van de rechtsstaat door de Europese Unie in de lidstaten. "Het is een voorrecht om in alle rust onderzoek te kunnen doen."

Tekst: Machiel van Zanten **Foto:** Mario Diener

"Ik ben een zevende-generatie-jurist in mijn familie. En de eerste vrouw", zegt Bárd. "Ik heb aanvankelijk geprobeerd om niet in de voetsporen van mijn voorouders te treden en ben geneeskunde gaan studeren. In Hongarije moet je op je zestiende al een universiteit kiezen. Op die leeftijd wilde ik alleen maar mensen helpen. Maar het duurde niet lang voordat ik me realiseerde dat het recht mijn echte roeping is. Dus ben ik overstapt."

Na haar afstuderen werkte Bárd zo'n twintig jaar aan de Central European University in Boedapest. Ze is universitair hoofddocent aan de ELTE School of Law, de grootste rechtenfaculteit in Hongarije, en heeft een terugkerend gasthoogleraarschap aan de Goethe Universiteit in Frankfurt am Main. Ze doceert staatsrecht en mensenrechten in EU-verband, EU-strafrecht, criminologie en gegevensbeschermingsrecht.

Sinds september 2022 is Bárd ook hoogleraar Sustainable Rule of Law bij het Onderzoekcentrum voor Staat en Recht (SteR) van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid in Nijmegen. "Ik vind het geweldig hier! De rechtenfaculteit is relatief klein, maar de mensen zijn heel collegiaal. Ik heb collega's die hetzelfde doen als ik, en we hebben heel vruchtbare discussies waarin we elkaars zinnen gewoon afmaken. Wat me opvalt, is dat de mensen hier zo ontspannen zijn. In Hongarije is academische vrijheid een probleem. Je moet oppassen wat je zegt, anders krijg je de regering achter je aan. In Nijmegen speelt dat niet. In alle rust onderzoek kunnen doen, is een groot voorrecht."

Blauwdruk voor autoritarisme

Bárd richt zich in Nijmegen vooral op de handhaving van de rechtsstaat door

de Europese Unie in de lidstaten. "Je kunt een leven lang onderzoek doen naar wat een rechtsstaat precies is. Ik vind de opvattingen van Martin Krygier [een Australische academicus, red.] verhelderend. Hij zegt dat de rechtsstaat gaat over het temperen van macht. Macht is op zichzelf niet slecht. Je kunt het voor goede dingen gebruiken, zoals het beheersen van een pandemie. Maar wanneer macht ongetemd en onbeperkt is, heeft het de neiging willekeurig te worden. Ik hou van Krygiers metafoor over getemperd staal. Ruw staal is erg grof en broos, getemperd staal is gladder en tegelijkertijd sterker. Zo zie ik de rechtsstaat. Die geeft legitimiteit aan de macht, en neemt tegelijkertijd de mogelijkheid tot willekeur weg."

In lidstaten als Hongarije en Polen staat de rechtsstaat onder druk. "Om eerlijk te zijn: ik ben pessimistisch over de rechtsstaat in de EU. Vooral Hongarije is een schoolvoorbeeld van autoritarisme. Alle autoritaire regimes werken volgens een bepaalde blauwdruk, en Hongarije volgt die nauwgezet. De eerste stap is natuurlijk aan de macht komen. Populisme is een uitstekende manier om dat op een volkomen legale manier te doen. Als je meerderheid groot genoeg is om de grondwet te veranderen, doe je dat. De volgende stap als aspirant-autocraat is het veroveren van het constitutionele hof, door er rechters in te zetten die loyaal aan je zijn. Daarna schaf je de onafhankelijkheid van de gewone rechterlijke macht en de verkiezingsautoriteiten af, ontdoe je je van alle soorten interne kritiek – voornamelijk de media – en beperk je de ruimte voor actoren uit het maatschappelijk middenveld, waaronder academici. Tot slot gebruik je

**"IN HONGARIJE
IS ACADEMISCHE
VRIJHEID EEN
PROBLEEM"**

Petra Bárd en enkele collega-hoogleraren na afloop van haar oratie.

Petra Bárd

is hoogleraar Sustainable Rule of Law. Haar leerstoel bij het Onderzoekcentrum voor Staat & Recht wordt gefinancierd door Stichting Rechtenalumni Nijmegen.

Petra Bárd tijdens haar oratie.

Petra Bárd tijdens de Radboud Reflects-lezing 'Anti-democratic Politics in Europe'.

een 'stok-en-wortel'-benadering met betrekking tot het electoraat. De wortel is belastingvrijstelling of -verlaging voor je potentiële kiezers. De stok is dat je groepen tot zondebok maakt, zoals de LHBTI+-gemeenschap, de Roma of mensen die zich tot internationale rechtbanken wenden om hun rechten af te dwingen."

Dit gebeurde allemaal in Hongarije. Het brengt Bárd tot de opmerking dat haar thuisland geen democratie meer is. "Denktanks, zoals het World Justice Project en het Freedom House, zeggen hetzelfde. Polen en Slowakije staan ook op de radar. En ik denk dat het een vergissing was om het monitoringmechanisme voor Roemenië en Bulgarije stop te zetten. De situatie in deze landen is echter anders. Maar het betekent wel dat de EU nu lidstaten herbergt die geen democratieën zijn."

Krachtige handhavingsinstrumenten

Wat kan de Europese Unie aan deze democratische teloorgang doen? Volgens Bárd kan de EU het autoritarisme niet zelf oplossen, veranderingen moeten van binnenuit komen. "Maar de EU kan wel bijdragen aan verandering, ze heeft alle juridische instrumenten die ze nodig heeft. Het is belangrijk om dit te benadrukken, omdat de Europese instellingen lange tijd hebben beweerd dat ze niet over voldoende instrumenten beschikken en er meer nodig hebben. Deze cyclus van het voortdurend creëren van nieuwe instrumenten moet stoppen. En de Europese Unie moet nu eindelijk eens gebruikmaken van de beschikbare middelen."

De instrumenten die Bárd in gedachten heeft, zijn driedelig. "Let wel, ik heb het over de meest ingrijpende handhavingsinstrumenten, niet over de recente 'soft tools' die alleen maar de schijn wekken dat de Europese Unie iets doet."

Het eerste instrument is het opstarten van artikel 7.2-procedures. Dit artikel van het Verdrag betreffende de Europese Unie stelt dat in het geval van een ernstige en voortdurende schending, de Europese Commissie een land kan oproepen om zich te verantwoorden voor de Europese Raad. Als de Raad unaniem besluit dat de schending zich nog steeds voordoet, kan deze ertoe overgaan om de rechten van het beschuldigde land op te schorten, inclusief het stemrecht in

de Raad. "Ten tweede hebben we inbreukprocedures en ten derde conditionaliteit. Dit laatste middel bestaat uit verschillende instrumenten, maar gaat in wezen over de macht van de portemonnee. Het kan niet zo zijn dat de Europese Unie belastinggeld gebruikt om regimes te financieren die de

waarden van de EU schenden."

Tot nu toe zijn deze instrumenten

"zwaar onderbenut", zegt Bárd.

"Artikel 7, lid 2, is nog nooit in werking gesteld en we zien heel weinig inbreukprocedures met het

element rechtsstaat. De Commissie zegt vaak: 'We moeten voorzichtig zijn, we kunnen het ons niet veroorloven zo'n zaak te verliezen.' Mijn antwoord is altijd: het is niet de taak van de Commissie om zaken te winnen, maar om de waarden van artikel 2 te beschermen: de rechtsstaat, democratie en grondrechten. Wat het instrument van conditionaliteit betreft, zien we een verontrustende trend om er een goedkoop politiek onderhandelingsinstrument van te maken."

Burgers kunnen instellingen stimuleren

Ziet Bárd ook een rol weggelegd voor Europese burgers?

"Absoluut. Europese instellingen hebben de neiging om strenger op te treden als burgers hen daartoe aanzetten, bijvoorbeeld als het om mensenrechten gaat. Het uitroepen van LHBT-vrije zones of het spelen met het idee om de doodstraf weer in te voeren, zijn voor de meeste mensen veel duidelijkere schendingen – in dit geval van mensenrechten – dan de nogal abstracte teloorgang van de rechtsstaat."

Er zijn pogingen geweest om burgers een actievere rol te geven in de EU, zoals het Europees burgerinitiatief en de Conferentie over de toekomst van Europa. "Maar deze zijn nauwelijks succesvol geweest. Ik denk dat het een politieke kwestie is. Als ik politicus was, maar dit valt echt buiten mijn expertise, zou ik twee dingen benadrukken. Het ene is dat de Europese Unie een vredesproject is. Dankzij de EU zijn er nu generaties mensen die de verschrikkingen van oorlog nooit hebben meegemaakt. Het andere is dat alles wat we in de lidstaten doen ook een Europese component heeft. Als we dat niet erkennen, wordt de EU nooit een wereldmacht op het mondiale toneel."

Alumni office

Uitgelicht

Paul Bovend'Eert en Gerard Meussen gaan met emeritaat

Hoogleraar Staatsrecht en alumnidacaan Paul Bovend'Eert en hoogleraar Belastingrecht Gerard Meussen, beiden verbonden aan de Nijmeegse rechtenfaculteit, gaan met emeritaat in juni. Gedurende hun loopbaan werden Bovend'Eert en Meussen twee van de gezichtsbepalende hoogleraren van de faculteit. Hun pensionering markeert het einde van een tijdperk, maar hun nalatenschap zal voortleven in de vele studenten en collega's die zij hebben geïnspireerd. We wensen hen een welverdiend pensioen toe, en zijn dankbaar voor hun waardevolle bijdragen aan de academische gemeenschap.

De afscheidsrede van Gerard Meussen vindt plaats op donderdag 20 juni 2024 om 16.00 uur precies, getiteld: De menselijke maat in het belastingrecht. Paul Bovend'Eert houdt op donderdag 27 juni 2024 om 15.00 uur precies een afscheidsrede, getiteld: Handhaving van integriteitsregels in het parlement en de regering. Hoe nu verder?

Kijk voor meer informatie op onderstaande links of scan de QR-codes.
www.ru.nl/over-ons/agenda/afschiedscollege-professor-gerard-meussen
www.ru.nl/over-ons/agenda/afschiedscollege-professor-paul-bovendeert

Postinitiële master Fiscaal Recht: iets voor u?

Tijdens deze master bestudeert u het belastingrecht en de daarmee verbonden actuele wet- en regelgeving. Het programma is speciaal opgezet voor mensen uit de belastingpraktijk die hun kennis naar academisch niveau willen tillen.

Een uniek programma in Nederland

- Wetenschappelijke, verdiepende opleiding die tegelijk praktijkgericht is.
- Gegronde kennis van de belangrijkste terreinen van het belastingrecht.
- Solide basiskennis van civiel recht en financieel economische vakken.
- Onderwijs volgen met andere praktijkfiscalisten.
- Kleinschalig: korte lijnen en informele contacten.
- Studieprogramma voldoet aan eisen van NOB.

Kijk voor meer informatie op

<https://www.ru.nl/rechten/studenten/onderwijs/masteropleidingen/fiscaal-recht-postinitiele-master/>

Save the date: Van der Grinten-lezing 2024

De Van der Grinten-lezing 2024 vindt plaats op donderdag 28 november om 16.00 uur. De spreker wordt in de komende maanden aangekondigd op www.ru.nl/rechten/alumni.

Belle Vulto en Max Theunisse winnen prof. mr. Tijn Kortmannprijs 2023

Op donderdag 19 oktober 2023 werd tijdens de Van der Grintenlezing de prof. mr. Tijn Kortmannprijs voor publicaties uitgereikt. Docent Burgerlijk recht Belle Vulto en docent Bestuursrecht Max Theunisse mochten de prijzen in ontvangst nemen.

De Stichting Rechtenalumni Nijmegen (SRN) is de initiator van deze prijs en beoogt hiermee de excellentie onder promovendi en junior-docenten van de Nijmeegse rechtenfaculteit te stimuleren en te belonen. Belle Vulto (OO&R) won de prijs voor haar essay 'Het vergeten strijdwapen tegen insolventieclausules: art. 35b Fw en het negotium mixtum cum donatione'.

Max Theunisse (SteR) ontving de prijs voor zijn essay 'Transparantienormen voor ministers en staatssecretarissen'. Beide promovendi ontvingen de prijs uit handen van de voorzitter van de jury, mr. Yvo van Kuijk, voorafgaand aan de Van der Grintenlezing 2023 die werd uitgesproken door eredoctor Geert Corstens.

Amfitheater Grotiusgebouw

Ter ere van het 100-jarig bestaan van de Radboud Universiteit en de Faculteit der Rechtsgeleerdheid biedt de Stichting Rechtenalumni Nijmegen de campus een cadeau aan in de vorm van een amfitheater, dat gebruikt kan worden als buitencollegezaal.

Wat gaat er gebeuren?

In 2023 bestonden de Nijmeegse rechtenfaculteit en de Radboud Universiteit 100 jaar, in 2024 wordt het cadeau van Stichting Rechtenalumni Nijmegen uitgekapt. Buiten het Grotiusgebouw wordt aan de kant van de Comeniuslaan een amfitheater gerealiseerd dat onder meer gebruikt kan worden als buitencollegezaal. In samenwerking met de divisie Campus & Facilities van de Radboud Universiteit heeft de Stichting financiële steun geboden voor de realisatie ervan. Deze ruimte zal dienen als een permanente en openbare ontmoetingsplek voor studenten en medewerkers, en als locatie voor diverse bijeenkomsten en evenementen. Het amfitheater wordt multifunctioneel ingericht voor onderwijs, ontspanning en culturele activiteiten, en staat open voor alle campusgebruikers, bijdragend aan de levendigheid van onze universiteit.

Bijdragen aan het amfitheater?

Stichting Rechtenalumni Nijmegen is op zoek naar donateurs om het amfitheater mede mogelijk te maken. Er wordt nog aan verschillende donatiemodellen gewerkt, zoals een speciale donateurslezing in het amfitheater.

Interesse? Neem alvast contact op met alumni@jur.ru.nl.

Op de spreekstoel

Een **familierechtelijke** terugkeer naar de geboortegrond

Chairholder Yvonne Vleeshouwers studeerde Nederlands recht en Notarieel recht van 1989 tot 1995. Ze staat na 28 jaar als familierechtsnotaris én sociaal notaris aan de vooravond van een werkgerelateerde verhuizing naar haar geboortegrond.

Tekst en foto: Dennis Arns

Waarom ben je rechten gaan studeren? “Ik wist niet goed wat ik wilde en ging met mijn beste vriendin naar de open dag, bij rechten. Het was gewoon een leuke dag, dus toen ben ik dat maar gaan doen.”

Hoe pakte de keuze uit? “Goed! Ik heb een interessante en heel leuke studietijd gehad. Eerst Nederlands recht, waar ik strafrecht erg leuk vond, maar toen ik afstudeerde was ik 21 en durfde ik nog niet zo goed in het strafrecht aan de slag. Ik had een keuzevak Familierecht en jeugdrecht gevolgd van André Nuytinck. Dat paste goed bij mij, toen ben ik op aanraden van Nuytinck Notarieel recht gaan doen. Daar is de liefde voor het familierecht ontstaan en die is niet meer weggegaan. Het gaat altijd over mensen, dat verveelt niet.”

Zijn er naast Nuytinck nog docenten waar je wel eens aan terugdenkt? “Professor van Mourik natuurlijk, dat was een markante man. Hij was net als ik erg gericht op de belangen van de ‘gewone mens’. Ik heb goede herinneringen aan professor Tijn Kortmann: ik denk nog vaak aan zijn sinterklaasgedichten en schrijf nu zelf ook vakantiegedichten voor mijn collega’s. Maar ook aan het strafrecht van professor Corstens en Jan Boksem. Ik heb met laatstgenoemde nog in de faculteitsband gezongen. Dan gingen we bij Jaap Bellingwout op de woonboot repeteren. Dat was een heel leuke tijd.”

En na de studie? “Toen begon ik bij het kantoor waar ik nu nog steeds werkzaam ben, al viel dat toen nog onder Huijbregts. Mijn eerste nalatenschap was een enorme ruzieboedel met twee kampen familie. Er was geen geld te verdelen, maar wel een hoop prullaria: windmolentjes, tuin-kabouters en van die nep-Delftsblauwe borden. Die avond heb ik met een agent en de directeur van maatschappelijk werk de boedel verdeeld in het politiebureau; dat was als jonge kandidaat-notaris een erg bijzondere zaak. Uiteindelijk heb ik me meer in het familierecht gespecialiseerd, in Ros-

malen, toen het kantoor ‘Hoffspoor’ zich afsplitste. Daar ben ik in de maatschap gekomen en heb ik jarenlang een fantastische tijd gehad. Mijn collega kandidaat-notaris uit de begintijd is nu mijn compagnon. Maar nu ga ik het na 28 jaar verlaten.”

Hoe dat zo? “Heimwee, een soort verlangen naar mijn Limburgse geboortegrond, dat bleef altijd trekken. Vorig jaar mailde de zus van een oud-klasgenoot. ‘Weet jij iemand voor ons kantoor in Sittard?’ Ik dacht: ik ben nu 52, misschien kan ik daar ook mooie dingen opzetten. Eén dag per week verblijf ik dan bij mijn moeder, leuk om die band weer intensiever aan te halen. Mijn overleden vader was vroeger docent Nederlands en schreef veel over de regio Sittard-Geleen. Dat mis ik af en toe in Rosmalen: ik ken de achtergronden van de families – die ik zo belangrijk vind – niet vanuit mijn jeugd. Na lang denken heb ik het dus gedaan, met pijn in mijn hart. Ik heb mij in Rosmalen ingezet voor allerlei stichtingen. Ik heb zelf een zoon met een verstandelijke beperking en bijvoorbeeld lezingen over erfrecht gegeven in die branche. Vorig jaar ben ik begonnen met een sociaal notariaat, daar help ik mensen die geen akte kunnen betalen; fantastisch mooi werk. Dat blijf ik wel doen, ik blijf ook woonachtig in Rosmalen. Maar ik ga mijn collega’s en cliënten wel erg missen.”

En nu een momentje van bezinning? “Absoluut, alles even laten bezinken. Ik ga in mijn eentje het Pelgrimspad vanuit Brabant naar Zuid-Limburg lopen en zoek nog een vriendin op in Mexico.”

Wat zou je aan studenten willen meegeven? “Ik zie veel studenten die het notariaat ingaan om veel geld te verdienen. Bijvoorbeeld estate planning, op zich een mooi vak, maar waarom willen we zo graag belasting besparen? Mijn zoon woont in een fantastische zorginstelling, er moet ook belasting betaald worden om dingen als goede zorg en goed onderwijs te kunnen faciliteren. Blijf dus om je heen kijken en blijf met beide benen op de grond.”

In ‘op de spreekstoel’ komen Grotius Chairholders aan het woord over hun studie, de faculteit en hun donateurschap.

Chairholder worden?
Kijk op <https://www.ru.nl/rechten/alumni/steun-faculteit/>

“HET GAAT ALTIJD OVER MENSEN, DAT VERVEELT NIET”

Hoe maak je het verschil?

**Blijf
scherp**

Als jurist wil je het verschil maken. Voor je cliënt, voor je bedrijf, voor de samenleving. Natuurlijk moet je kennis dan up-to-date zijn. Maar er is meer. Scherpe juristen zijn in staat om verder te denken en vanuit verschillende perspectieven naar dezelfde zaak te kijken. Daarom nodigen onze docenten uit om kritisch door te vragen tot de kern en de essentie achter de actualiteit te doorgronden. Zo krijg je grip op de zaak en loop je steeds voorop als expert in je vakgebied. Dat maakt een wereld van verschil.

Ga naar cpo.nl/maakhetverschil en lees hoe CPO-docent Egbert Loesberg het verschil maakt.

De universitaire opleider voor scherpe juristen

- ✓ Onderdeel van de Radboud Universiteit
- ✓ De nieuwste wetenschappelijke inzichten
- ✓ Praktijkgericht en actueel
- ✓ Topdocenten met een frisse blik
- ✓ Interactieve onderwijsmethode
- ✓ Voor een succesvolle rechtspraktijk

CPO[•]

Wilt u ook onbeperkt cursussen en webinars volgen?

~~€ 1.650,-~~
Voor alumni
€ 1.550,-

Al meer dan
500 juristen
gingen u voor

Waardering
abonnement:
8+

Een ruim aanbod
aan **cursussen**
en **webinars**

Abonnees volgen
gemiddeld **6 cursussen**
per jaar

Volop leren met het Altijd scherp-abonnement

Wilt u altijd op de hoogte zijn van de nieuwste ontwikkelingen en voorop lopen in uw vakgebied? Met het Altijd scherp-abonnement van het CPO kiest u 12 maanden lang onbeperkt uit ons aanbod. U kunt cursussen op locatie combineren met onze webinars. Zo blijft u altijd scherp. Voor een vaste prijs van € 1.650,-.

Meer info en aanmelden: cpo.nl/altijdscherp

Gebruik de kortingscode *Scherp100* voor € 100,- alumnikorting.
Noteer deze code in het veld 'Vouchercode' op het inschrijfformulier.

- ✓ Onbeperkt toegang tot onze cursussen en webinars
- ✓ Altijd up-to-date in uw vakgebied
- ✓ Met onze topdocenten bent u zeker van uw zaak
- ✓ Voor een vaste en scherpe prijs

**Actualiteiten
Ondernemingsrecht**
met Charlotte Perquin-Deelen

Asset based finance
met Tom Hutten

**Overnamepraktijk
voor advocaten**
met Tom Teggelaar

**Procederen om te
kunnen executeren**
met Sander Steneker

**Inleiding en
actualiteiten
Milieustrafrecht**
met Sjoerd Lopik

**Actualiteiten
Aansprakelijkheid &
litigation in de financiële
sector** met Danny Busch

Wwft in de praktijk
met Birgit Snijder-Kuipers

**Actualiteiten
Verbintenissenrecht**
met René Klomp

**Opleiding Data Science
en Gegevensbescherming**
met Friederike van der Jagt

**Actualiteiten
Financieel recht**
met Bart Bierens

**Practice Room Decision
Analysis in litigation**
met Rein Philips

**EU Actieplan duurzame
groei financieren**
met Kitty Lieveise

Welke cursus volgt u bij ons dit voorjaar?

**Blijf
scherp**

Het CPO heeft een ruim aanbod aan (online) cursussen en webinars. Kijk voor meer informatie en ons uitgebreide cursusaanbod op **cpo.nl**. Voor scherpe denkers.

CPO

Verzilver uw kortingscode!

Als alumnus van de Radboud Universiteit krijgt u 10% korting op cursussen van het CPO. Wilt u gebruik maken van deze korting? U kunt bij uw aanmelding voor een cursus de kortingscode **Alumni10** invullen in het veld 'Vouchercode' op het inschrijfformulier.

CPO Actualiteitendag:

de kennisboost voor scherpe juristen

Fris uw kennis op van uw vakgebied. Volg 1 of 2 actualiteitencursussen. Stel uw eigen cursusdag samen. Kies uit maar liefst 8 onderwerpen. Voor een voordelig tarief inclusief een netwerklunch. Dat zijn de pluspunten van de CPO Actualiteitendag.

De CPO Actualiteitendag vindt plaats op vrijdag 31 mei in Van der Valk Zuidas te Amsterdam. Het CPO wil u met deze dag in de gelegenheid stellen om praktisch, efficiënt en voordelig uw opleidingspunten te halen. Met uw alumnicode Alumni10 krijgt u ook nog eens 10% korting. Bent u ook bij deze bijzondere CPO-dag?

Meer info: cpo.nl/actualiteitendag

U kunt de volgende actualiteitencursussen volgen:

- Burgerlijk (proces)recht
- ESG
- Financieel recht
- Insolventierecht
- Ondernemingsrecht
- Omgevingsrecht
- Privacyrecht
- Verbintenissenrecht

Cursus in the spotlight:

Procederen om te kunnen executeren

Als u procedeert voor een cliënt, is het niet alleen van belang dat u gelijk krijgt, maar ook dat de cliënt daarna daadwerkelijk krijgt waar hij recht op heeft en dat zo nodig kan afdwingen. Daarvoor moet u al vroeg in het traject de juiste keuzes maken. De uitkomst van veel rechtszaken, zeker ook in hoger beroep en cassatie, wordt namelijk niet alleen bepaald door de inhoud, maar door hoe er is geprocedeerd. Met een goede beheersing van de finesses hiervan kunt u niet alleen het verschil maken voor uw cliënt (en voorkomen dat die u aansprakelijk stelt), maar ook zaken winnen als u ziet dat de wederpartij fouten maakt. In deze cursus, met hoofddocent Burgerlijk Recht Sander Steneker, staan die finesses van het procesrecht centraal.

Meer info: cpo.nl

7 juni
Utrecht
4 PO

Incompany-cursus 'ESG voor juristen'

Is uw kantoor al volledig op de hoogte van de juridische aspecten rondom duurzaamheid, ESG-doelen en ESG? Onze incompany-cursus 'ESG voor juristen' tilt snel de kennis over duurzaamheid, ESG en strategisch risicomanagement binnen uw kantoor naar een hoger niveau.

Speciaal ontwikkeld door het CPO, biedt deze cursus kantoren de kans om de duurzaamheidskennis van alle juristen gelijktijdig te versterken. Een groot voordeel van deze opzet is dat de betrokken medewerkers zich samen over de materie buigen, zij een gezamenlijke

visie op het thema kunnen ontwikkelen en het hele team tegelijk wordt voorzien van dezelfde kennis. De praktijk van uw kantoor staat centraal.

Meer info: www.cpo.nl/maatwerk

Linde Bastiaansen ontwikkelde tijdens haar studie Recht & Management een interesse in het contractenrecht. Deze interesse bracht haar naar Van Benthem & Keulen, waar ze de vertaalslag van de collegebanken naar de praktijk maakt.

**"JE CLIËNTEN HEBBEN
SOMS BEHOEFTE AAN EEN
PRAKTISCH ADVIES: HET KAN
WEL OF HET KAN NIET"**

First Case Scenario

In de rubriek 'First Case Scenario' bespreken we de eerste stappen van jonge professionals in de juridische wereld. Deze keer is het woord aan **Linde Bastiaansen**, advocaat-stagiair bij *Van Benthem & Keulen* op de sectie huurrecht. **Tekst:** *Tijmen Moore*

Interesse in het contractenrecht

Linde begon tijdens het schrijven van haar scriptie bij Van Benthem & Keulen. Ze vertelt hierover: "Ik wist dat ik graag iets met contractenrecht wilde doen, maar ik wist nog niet

zeker of mijn voorkeur uitging naar arbeidsrecht, huurrecht of aansprakelijkheidsrecht. Toen kwam ik de vacature voor juridisch medewerker huurrecht bij Van Benthem & Keulen tegen, waarbij je kon doorgroeien naar een functie als advocaat-stagiair. Ik heb toen eerst een half

jaar kunnen uitproberen of dit iets voor mij was." De werkzaamheden bevielen Linde goed. Inmiddels werkt ze tweeënhalf jaar voor Van Benthem & Keulen, waarvan bijna twee jaar als advocaat-stagiair op de sectie huurrecht.

Werkwijze

De flexibele werkwijze van Van Benthem & Keulen bleek Linde goed te passen: "De begeleiding was erg goed, met name in het begin. Je moet natuurlijk nog veel leren als je net afgestudeerd bent. Er werd bijvoorbeeld samen met mij overlegd hoe een dagvaarding eruit moest komen te zien. Dit bespraken we dan van tevoren, maar ook achteraf namen we nog even door hoe het was gegaan. Deze manier van werken vond ik erg fijn, maar als ik de begeleiding op een andere manier had gewild dan was daar ook ruimte voor geweest." Wel merkt Linde al snel dat de academische werkwijze die ze van de universiteit gewend was niet altijd de voorkeur krijgt. "Op de universiteit leer je vooral om een juridisch onderbouwd, genuanceerd verhaal uiteen te zetten, terwijl cliënten soms behoefte

hebben aan een praktisch advies: het kan wel of het kan niet."

De eerste zitting

De overgang van juridisch medewerker naar advocaat-stagiair verliep voor Linde vrij makkelijk. "Als je een half jaar als juridisch medewerker werkt dan leer je zo veel en zo snel, dat je op een gegeven moment vrijwel hetzelfde werk doet als een beginnend advocaat-stagiair. Het is dus niet zo dat er ineens veel verandert als je advocaat-stagiair wordt, behalve dat je vanaf dat moment ook mag procederen." Vooral bij de eerste zittingen moest Linde even wennen. "Er komt meer bij kijken dan enkel pleitvaardigheden. Je gaat ineens over alles nadenken, bijvoorbeeld: waar moet ik me melden als ik binnenkom? Maar ook: waar praat ik met mijn cliënt over als we van tevoren afspreken?" Linde bereidde haar eerste zitting tot in de puntjes voor, zodat er niks mis kon gaan. "De eerste keer was natuurlijk best wel spannend, maar je merkt ook dat het allemaal goedkomt. Dat zorgt ervoor dat het minder spannend wordt en je steeds meer vertrouwen krijgt." Hoewel Linde nu al enige ervaring heeft opgedaan, blijft het loslaten van het werk soms lastig. "Zoals je de avond van tevoren ook wel eens met een tentamen bezig was, zit je 's avonds ook wel eens met een zitting in je hoofd."

Over haar toekomstplannen is Linde stellig: "Dat wordt voor mij gewoon een verdere specialisatie in het huurrecht."

Word Career Service Partner

Wilt u studenten en jonge alumni helpen hun eerste stappen in de arbeidsmarkt te zetten, bijvoorbeeld door trainingen te geven of een stageplaats aan te bieden? Kijk dan eens op de website van de Career Service Rechten: www.ru.nl/rechten/careerservice/.

Dicht op het vuur van het staatsrecht

Ze meldde zich pas als rechtenstudent nadat ze voor geneeskunde was uitgeloot. Maar de juridische wereld beviel haar meteen. Inmiddels is Pien van den Eijnden hoofd van de afdeling Constitutionele Zaken van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

Tekst en foto: *Machiel van Zanten*

‘Een slimme meid is op haar toekomst voorbereid’. Met die slogan stimuleerde de overheid meiden in de jaren negentig om economisch zelfstandig te worden, bijvoorbeeld door een bètastudie te kiezen. Ook Pien van den Eijnden koos op de middelbare school een exact vakkenpakket. “Ik vond wiskunde echt leuk, en mijn vader, die docent was op de hts, moedigde mijn keuze aan. Zo hield ik bovendien al mijn opties open: ik wilde geneeskunde studeren, maar overwoog ook rechten, vooral vanwege de maatschappelijke impact. Maatschappelijke betrokkenheid heb ik van huis uit meegekregen. Mijn moeder zat bijvoorbeeld in de gemeenteraad en was een tijdlang wethouder.”

Uiteindelijk werd in 1993 de keuze vóór Van den Eijnden gemaakt: ze werd uitgeloot voor geneeskunde en switchte automatisch naar rechten. “Ik ging er redelijk blanco in, maar vond het meteen leuk. Ik ging ook graag naar colleges. Studeren betekende voor mij niet alleen boeken lezen, maar ook luisteren naar uitleg en zelf met de stof aan de slag gaan. Het was een kunst om de mooiste aantekeningen te maken: overzichtelijk, de structuur helder krijgen. Het recht is een systeem en ik wilde dat systeem doorgronden.”

**“HET RECHT IS EEN
SYSTEEM EN IK
WILDE DAT SYSTEEM
DOORGRONDEN”**

Reuring en deadlines nodig

Na haar afstuderen was ze al vergevorderd in een sollicitatieprocedure voor een traineeship bij de Rijksoverheid, toen ze hoorde over een vacature bij de sectie Staatsrecht in Nijmegen. “Het ging om promotieonderzoek naar de onafhankelijkheid van de rechter. Ik was

geen cum-laudestudent, maar er zit wel een onderzoeker in me. Ik ben nieuwsgierig en verdiep me graag in nieuwe materie. Die Rijksoverheid loopt niet weg, dacht ik. Als ik nu niet promoveer, doe ik het nooit meer. Ik heb gesolliciteerd op de promotieplaats en ben in 1999 gestart.”

Als promovendus genoot ze van onderwijs geven. “Van de interactie met studenten leerde ik vaak meer dan uit boeken.” Maar het onderzoek zelf vond ze weinig dynamisch. “Ik hou van reuring en heb deadlines nodig. Als promovendus was ik vooral op mezelf aangewezen. Na zes jaar had ik twee derde van mijn onderzoek afgerond. Gaandeweg was ik steeds nieuwsgieriger geworden naar de praktijk. Toen er in 2006 een vacature als beleidsmedewerker bij het Burgerforum Kiesstelsel langskwam, ben ik overgestapt.”

Dat burgerforum was een groep onafhankelijke mensen die de overheid moest adviseren over het beste kiesstelsel voor Nederland. Via dat forum kwam Van den Eijnden in aanraking met het werk van de afdeling Constitutionele Zaken van het Ministerie van BZK. “Die afdeling is vrijwel de enige plek waar je het staatsrecht zo dicht op het vuur in de praktijk kan beoefenen. Constitutionele Zaken houdt zich bezig met de grondwet, rechtsstatelijke beginselen, mensenrechtenverdragen. Dat vind ik enorm boeiend.”

Sindsdien heeft Van den Eijnden die afdeling alleen nog tijdelijk verlaten. “Ik houd van de inhoud, maar wil ook graag een project leiden en een team verder helpen. Om op dat gebied stappen te zetten, werd ik in 2018 projectleider bij de Programmadirectie Omgevingsrecht. Daarna ben ik drie jaar wetgevingsjurist staats- en bestuursrecht geweest. En toen kwam de plek van hoofd Constitutionele Zaken vrij. Na een zware sollicitatieprocedure kreeg ik die functie in juni vorig jaar. Dit is een kolfje naar mijn hand. Ik heb echt het gevoel dat ik op deze afdeling hoor.”

Dissertatie bleef knagen

Terwijl ze vanaf 2006 in Den Haag carrière maakte, bleef de niet-afgeronde dissertatie knagen. “Tijdens mijn eerste jaren op het ministerie lag het promotieonderzoek vrijwel helemaal stil, maar gaandeweg begon ik er in mijn vrije tijd weer aan. Ik heb uiteindelijk hard en gedisciplineerd gewerkt, twee

"VAN DE INTERACTIE MET STUDENTEN LEERDE IK VAAK MEER DAN UIT BOEKEN"

maanden verlof genomen en de promotie in 2011, na twaalf jaar, afgerond."

In haar proefschrift beschrijft Van den Eijnden hoe de staatsrechtelijke onafhankelijkheid van rechters kan worden verbeterd. Haar suggesties: de onafhankelijkheid in de grondwet vastleggen, striktere regeling van onverenigbare functies, en veranderingen in de bevoegdheden op het gebied van de bedrijfsvoering van de rechtspraak. "Een deel van die suggesties is inmiddels werkelijkheid geworden. Ik heb op het ministerie zelf meegewerkt aan het vastleggen in de grondwet van het recht op toegang tot een onafhankelijke en onpartijdige rechter. Dat is een belangrijke pijler van een rechtsstaat."

Die rechtsstaat heeft volgens Van den Eijnden voortdurend aandacht en onderhoud nodig. "We moeten kritisch blijven bezien of ons huidige wettelijke stelsel voldoende waarborgen biedt om toestanden als in Polen of Hongarije te voorkomen. Die landen houden ons een spiegel voor, waardoor je met andere ogen naar je eigen land gaat kijken."

Ze is redelijk optimistisch over de Nederlandse rechtsstaat. "Wat betreft de instituties en de onafhankelijkheid van de rechtspraak hebben we goede waarborgen, maar de uitvoering is lastiger. Bij verschillende zaken, denk aan de toeslagenaffaire, zijn burgers in de knel gekomen. Dat is ook de rechtsstaat, hè? Die geldt niet alleen op papier, maar moet in de praktijk vorm krijgen. Op dat gebied hebben we nog veel werk te doen met elkaar."

Nijmegen als warm bad

Terugdenkend aan haar studententijd is Van den Eijnden louter positief. "Nijmegen was een warm bad. Ik had er een heel vrije tijd, waarin ik me als mens echt kon ontwikkelen. Dat deed ik in mijn studie, maar ook daarbuiten: bij AEGEE, de Europese Studentenvereniging, maar vooral bij turnvereniging KUNST. Daar heb ik heel hechte vriendschappen aan overgehouden. En Nijmegen heb ik altijd een heel fijne stad gevonden. Ik sluit niet uit dat ik ooit nog eens terugga." Goede herinneringen bewaart ze ook aan de docenten. "Paul Bovend'Eert gaf gestructureerd en toegankelijk college. Dat gold ook voor Bas Kortmann, André Nuytink en Henny Sackers. Zeker als beginnend student vond ik die structuur erg prettig. Later kon ik ook genieten van docenten die juist prikkelend college gaven, zoals Tijn Kortmann en Hub. Hennekens. Ach, ik kan er zoveel noemen. Ik heb in Nijmegen echt een heel fijne tijd gehad."

Onderzoek

Integriteit van burgemeesters en raadsleden soms lastig te toetsen

Van burgemeesters, raadsleden en andere ambtsdragers verwachten we dat ze integer en onafhankelijk handelen: daarvoor zijn zelfs verschillende regels vastgelegd in de wet. Maar hoe toetsen we integriteit, en hoeveel bescherming biedt de wet? Volgens **Max Theunisse** is het integriteitsrecht een pijler van de democratische rechtsstaat, al blijkt uit zijn promotieonderzoek dat er nog ruimte voor verbetering is, onder meer in de toepassing en uitleg ervan. **Tekst:** Thomas Haenen

Er bestaan verschillende wetten die de integriteit van overheidsbesluiten op gemeentelijk niveau moeten waarborgen. Toch zagen we de laatste jaren veel onduidelijkheid en gedoe bij zaken tegen bijvoorbeeld Jos van Rey en Richard de Mos. Want als je de regels erbij pakt, bieden die soms onvoldoende houvast, legt Theunisse uit. Een opmerkelijk besluit van de gemeente hoeft niet direct niet-integer te zijn.

Vaagheid van vooringenomenheid

“In artikel 2:4 van de Algemene wet bestuursrecht staat dat het bestuursorgaan zijn taak ‘zonder vooringenomenheid’ vervult. En artikel 28 van de gemeentewet schrijft voor dat een ambtsdrager niet mag deelnemen aan de stemming over een aangelegenheid die hem persoonlijk aangaat,” aldus Theunisse. “Maar vooringenomenheid en persoonlijke aangelegenheden zijn niet altijd vast te stellen. Een raadslid met schoolgaande kinderen, mag die dan helemaal niks vinden van de basisscholen in een gemeente?”

Als een rechter besluit dat een ambtsdrager niet-integer gehandeld heeft, moet de stemming opnieuw gedaan worden. Waar de rechter in het verleden vaak de kant van het bestuursorgaan koos, zien we dat de laatste jaren verschuiven, blijkt uit het onderzoek van Theunisse. “In 2007 deed de rechter een uitspraak over de gemeente Putten. Daar brachten burgemeester en wethouders een werkbezoek aan een nertsenpelzenveiling in Kopenhagen, op kosten van de nertsenbranche. Daarna kreeg een bedrijf uit die branche een vergunning. Volgens de Raad van State was het verbod op vooringenomenheid daarbij niet geschonden. Maar in 2021 moest een stemming in Veere juist wel opnieuw, omdat een wethouder een

zakelijke relatie had met de aanvrager van een vergunning. Dat terwijl dit op papier veel minder problematisch oogt dan de zaak uit 2007.”

Niet-democratisch

Belangenverstrengeling is niet altijd even makkelijk vast te stellen, verklaart Theunisse in zijn proefschrift. Een register van nevenfuncties is zinvol, maar je kunt bijvoorbeeld niet verwachten dat een wethouder een lijst met al zijn vrienden openbaar maakt. Toch is het belangrijk dat elke mogelijke integriteitsschending goed tegen het licht gehouden wordt. “Als ambtsdrager vertegenwoordig je de wil van het volk. Maar als je daarbij jezelf of een vriend voortrekt, dan houd je geen rekening met het volk en ben je dus niet-democratisch aan het handelen.” Theunisse waarschuwt dat het recht niet

alles kan oplossen. “Integriteitsschendingen zijn moeilijk te achterhalen. Daarom kunnen we niet anders dan ook te vertrouwen op de goede wil van ambtsdragers. En met onvoldoende politiek en maatschappelijk draagvlak is het integriteitsrecht ook tandeloos.” Wel kan het integriteitsrecht volgens Theunisse een belangrijke rol spelen bij de bescherming van integriteit. “Daarom is het volgens mij goed dat de overheid nog regelmatig stappen zet om het integriteitsrecht aan te scherpen. Zo is recentelijk nog een wetsvoorstel verschenen dat sommige vormen van financiële belangenverstrengeling door burgemeesters en wethouders probeert te voorkomen. Het integriteitsrecht blijft voorlopig nog wel even in beweging.”

Promoties en oraties

ORATIES

Prof. dr. Matthias Lehmann The Neglected Part of the Capital Markets Union: Private Law

PROMOTIES

Mr. dr. Edwin van Dijk Gedreven door een aspiratieve moraal

Mr. dr. Tess van der Linden Voor risico van de ondernemer. Over de betekenis van het ondernemersrisicobeginsel in het aansprakelijkheidsrecht

Mr. dr. Aniel Pahladsingh Crimmigration and the return directive

Mr. dr. Daniël Stein Hoofdelijke aansprakelijkheid

Mr. dr. Max Theunisse Juridische normen voor bestuurlijke integriteit in de democratische rechtsstaat

Mr. dr. Pol van der Wiel Zo zijn we niet meer getrouwd. De transformatie van het burgerlijk huwelijk in Nederland en Frankrijk.

Benoemingen, prijzen en prestaties

Harm van den Broek is benoemd tot hoogleraar Belastingrecht

Claartje Bulten is benoemd als nieuwe vicedecaan onderzoek

Tijn Kortmann is benoemd tot hoogleraar Overheidsaansprakelijkheidsrecht

Ton Tekstra is benoemd tot hoogleraar Fiscaal insolventierecht

Michiel Tjepkema is benoemd tot hoogleraar Bestuursrecht

Belle Vulto en Max Theunisse winnen prof. mr. Tijn Kortmannprijs 2023

Kan de politiek een rechtscollege opheffen?

'Sinds 1901 is er niets veranderd'

In 1901 stemde de Tweede Kamer in met de ontbinding van het Hooggerechtshof in Nederlands-Indië: een opmerkelijke inmenging van de politiek in koloniale rechtspraak. Des te frappanter is dat de Grondwet nog altijd niets regelt over het opheffen van rechtscolleges, zo schreef **Rowin Jansen** in een publicatie in Rechtsgeleerd Magazijn Themis. **Tekst:** Thomas Haenen

De juridische en politieke staatsmachten horen onafhankelijk van elkaar te opereren, maar ruim honderd jaar geleden kende Nederland een opmerkelijke botsing tussen de twee, legt Jansen uit. In 1901 besloot de regering het Hooggerechtshof van Nederlands-Indië, de hoogste juridische autoriteit van de kolonie, vergelijkbaar met de Hoge Raad der Nederlanden, te ontbinden. Nog dezelfde dag werd het hof heropgericht, maar in afgeslankte vorm, met enkele rechters ontslagen en het aantal taken en verantwoordelijkheden beperkt.

**"HET WAS MOGELIJK
OOK EEN MANIER
OM EEN WAT TE
VOORUITSTREVENDE
GERECHTSHOF BUITEN
SPEL TE ZETTEN"**

Hoge werkdruk, of te vooruitstrevend?

Het Hooggerechtshof van Nederlands-Indië had een opmerkelijke rol: het moest toezien op alle rechterlijke uitspraken in de kolonie, en las daarvoor letterlijk al die uitspraken, omdat het niveau van de lagere gerechtshoven voor de Indonesische bevolking te laag werd geacht. "Dat leidde tot rechterlijke dwalingen, zaken die volledig opnieuw behandeld moesten worden door het Hooggerechtshof, en dus een consistent hoge werkdruk en lange wachttijden." Door het Hooggerechtshof te ontbinden en hervormen, en meer budget en verantwoordelijkheid bij de lagere rechtbanken te beleggen, hoopte de regering in Nederland de kwaliteit van de rechtspraak te verbeteren.

Andere bronnen suggereren echter dat er meer aan de hand was, zo merkt Jansen op.

"Het was mogelijk ook een manier om een wat te vooruitstrevend gerechtshof buiten spel te zetten. Er zaten hele vocale rechters in, die zich bekommerden om de rechtspositie van de mensen die juridisch 'inlanders' heetten. Dat viel niet altijd goed in de Tweede Kamer, waar sommige uitspraken openlijk besproken en gerecenseerd werden. De rechtspraak in Nederlands-Indië kwam regelmatig niet overeen met de visie van de Tweede Kamer, dat was wel duidelijk. De kolonie had zich maar te voegen naar de wensen en gedachten van het moederland, zo was de gedachte."

Risico's blijven aanwezig: waakzaamheid gepast?

Dat politiek Den Haag overging tot het ontbinden van een onafhankelijk gerechtshof in Indië, mag volgens Jansen al opmerkelijk genoemd worden. Grondwettelijk was er destijds niets dat deze politieke ingreep kon voorkomen. Maar volgens Jansen is het des te opmerkelijker dat er ruim honderd jaar later nog steeds geen (grond) wettelijke regeling is rondom het ontbinden van rechtscolleges. 'Een rechter zomaar ontslaan is niet mogelijk, maar een gerechtshof kan nog steeds ontbonden worden. Een rechter blijft dan wel benoemd, maar kan dan geen werk meer toegewezen krijgen.'

'Ook nu nog kan een rechtscollege ontbonden worden als een meerderheid in politiek Den Haag dat wenst. Dat is zorgelijk, en als je kijkt naar de ontwikkelingen in bijvoorbeeld Polen, Hongarije en de Verenigde Staten ook zeker geen onrealistische zorg. In die landen kozen politici in verschillende lagen van de overheid er ook voor om kritische rechters aan de kant te zetten. Waakzaamheid is geen overbodige luxe, dus het zou verstandig zijn als de Nederlandse wetgever een serieuze waarborg optuigt tegen zo'n 'chicane' met de rechterlijke macht.'

Buiten Rechte

De ondernemingsrechtelijke structuren van een **filmfestival**

Eline van Lint volgde in Nijmegen de duale master Onderneming & Recht. Inmiddels werkt ze voor het International Filmfestival Rotterdam.

Tekst: Dennis Arns **Foto's:** Anne Reitsma Fotografie

Hoe kwam je uit bij de rechtenstudie?

"Ik heb eerst Taal- en cultuurstudies gevolgd aan de Universiteit Utrecht. Toen het bijna klaar was, kreeg ik steeds vaker de vraag 'Wat ga je nu doen?'. Rechten leek me altijd al interessant, dus dat werd een beetje een nu-of-nooit-verhaal. Toen verdiepte ik me wat meer in de studie en hoe meer ik erover las, hoe enthousiaster ik werd. Ik heb toen de honoursopleiding Utrecht Law College gevolgd en voor de master kwam ik in Nijmegen uit bij de duale master Onderneming & recht."

Waarom koos je voor de duale master in Nijmegen? "Ondernemingsrecht was *by far* mijn favoriete rechtsgebied. Ik had me eigenlijk ingeschreven voor een andere master en toen kwam ik twee dagen voor de deadline erachter dat deze bestond. Ik liep stage bij Simmons & Simmons en één van de advocaten zei dat ik breder moest kijken dan alleen Utrecht en Amsterdam. Goede tip, want als ik zelf een master zou mogen samenstellen met alle ondernemingsrechtgebieden, dan zou het deze zijn. En dat het een duale master was sprak me ook erg aan. Toen heb ik nog last-minute een motivatiebrief eruit geramd."

Wat vond je van het onderwijs? "Heel leuk en erg bijzonder, omdat we met zo'n kleine groep waren. Je zit in een toegewijde groep, dus er komt veel discussie op gang. Dat helpt jezelf ook bij het formuleren van je gedachten. Het is wel een master met een hoge studiedruk,

"WEES NIET BANG OM VERDER TE KIJKEN: DAT KAN OOK BETEKENEN DAT JE HET GEVOEL HEBT DAT JE DINGEN OPGEEFT"

omdat je een volledig programma in driekwart jaar propt. En interessant om college te krijgen van docenten die met één been in de praktijk staan en zo die verdiepende kennis op te doen. Ik vond insolventierecht het allerleukst. Met docent Niels Pannevis heb ik een erg interessante en uitgebreide discussie gehad over achtergestelde vorderingen. Dat heeft me ertoe gezet om stage te gaan lopen bij Resor, waar hij werkzaam was."

Kun je eens wat meer vertellen over je stageperiode? "Het was een gekke periode: ik volgde het onderwijs tot maart en daarna zou iedereen stage gaan lopen en een scriptie schrijven. Maar corona brak uit, dus het eerste deel van mijn stage werd gecancelled. Dat was jammer, want ik zou eerst naar Curaçao gaan voor VanDoorne. Ik zag mezelf in de pauze al surfen, haha. Ik keek verder en kwam dus uit bij Resor, dat had weer een heel ander profiel omdat het een boetiekantoor is dat gespecialiseerd is in insolventierecht. Veel had te maken met bedrijven die in die periode overleefd gehouden werden door de COVID-steun.

Wat zou er gebeuren als die afliep? Kwam er een golf van faillissementen? De WHOA werd nog steeds uitgerold, dus daar was ook veel om te doen. Cassatieadvocaat Boris Kraaijpoel werkte toen aan een zaak bij de hoge raad waar ik als stagiair mijn mening over mocht geven, dat zijn wel interessante dingen natuurlijk."

Wat gebeurde er na afronding van je studie? "Ik zou eigenlijk gaan werken bij een advocatenkantoor, er was mij gevraagd te solliciteren. Uiteindelijk zijn we niet eens tot een gesprek gekomen. Het 'waarom' bleef allemaal nogal vaag en vreemd, terwijl ik eerder al een aantal gesprekken had gehad met HR over of ik in dienst wilde komen. Maar ik moest wel snel een baan hebben. Toen belde een vriendin van mij toevallig op: 'We hebben bij het International Filmfestival Rotterdam iemand nodig en ik heb onze HR-manager gebeld dat jij beschikbaar bent. Ze belt jou morgen.' Toen dacht ik: oké, ik heb hier niet om gevraagd, maar laten we eens kijken."

En ook nog eens totaal iets anders dan de advocatuur. “Ja, maar wel een werkgever waarvoor ik tijdens mijn studententijd al had gewerkt, dus kwam het ook weer niet helemaal uit de lucht vallen. Dat was overigens best pittig, want ik werkte fulltime en had zelfs een keer tentamens tijdens het festival. Toen ik er terugkeerde ondersteunde ik in het eerste halfjaar de directie. Dat had hele praktische aspecten zoals agenda-beheer, wat ik verschrikkelijk saai vond. Maar ze hadden al snel door dat ik een juridische achtergrond had, dus kwamen er dingen mijn kant op als contracten, de vernieuwing van de arbeidsvoorwaarden of bijvoorbeeld onverschuldigde betalingen. Omdat we een internationaal filmfestival zijn heb je met verschillende rechtsgebieden te maken, dus dat werd al snel interessant. Daarbuiten is er natuurlijk de stichtingconstructie met statuten, bestuurders die aftreden, zaken met de raad van toezicht; je krijgt meteen allerlei hands-on inzichten in de structuren die je tijdens de studie tot je hebt genomen. Daarna kwam de organisatie in een herindelingsproces en daardoor kwamen er posities vrij waar ik heel graag op wilde solliciteren.”

Hoe ziet jouw huidige rol eruit? “Ik ben coördinator year round program events. [Lachend:] Dat zijn heel veel woorden die eigenlijk niet echt weergeven wat ik doe. Ik manage verschillende programma's: het art direction programma, het talks programma en het jaar-rond-programma; eigenlijk alle

evenementen die niet onder de programma's voor de industrie en de 'gewone' vertoningen in de bioscoop vallen. In het festivalleven werk je meestal van piek naar piek. Eind januari/begin februari vindt ons festival elf dagen lang plaats. Momenteel zijn we vooral aan het afronden en evalueren, maar ook alvast het programma aan het opzetten voor de rest van het jaar. Ik doe onderzoek naar welke projecten we willen selecteren en vanaf september komen we meer in de productiefase. Ik houd contact met alle stakeholders: fondsen, kunstenaars, de marketingafdeling, operations en het team op de vloer dat de daadwerkelijke uitrol van de evenementen verzorgt. Samen met hen zorg ik dat we tot een concreet plan komen, dus het is vooral veel project- en programmamanagement. En als er een juridische kwestie speelt, grotere contracten

bijvoorbeeld een geheimhoudingsverklaring opgesteld worden, dan word ik nog steeds betrokken. Ik voel ik me erg thuis bij het filmfestival en ben met leuke dingen bezig.”

Voorlopig geen teruggang naar de advocatuur dus? “Nou ik sluit het zeker niet uit, al weet ik niet precies hoe. De binding met het juridische veld is natuurlijk wel anders dan toen ik net uit de collegebanken kwam, maar ergens kriebelt het wel.”

Wat wil je meegeven aan huidige studenten? “Wees niet bang om verder te kijken: dat kan ook betekenen dat je het gevoel hebt dat je dingen opgeeft. Als je een andere keuze maakt kun je altijd nog terugkomen.”

In the Picture

In memoriam: **Dries van Agt & Eugenie van Agt-Krekelberg**

Foto: Niek Tönissen

Radboudalumnus en oud-premier Dries van Agt overleed op maandag 5 februari op 93-jarige leeftijd. Hij overleed samen en hand in hand met zijn vrouw Eugenie van Agt-Krekelberg, tevens alumna van de Radboud Universiteit, in hun woonplaats Nijmegen. Tot op hoge leeftijd toonde Dries van Agt zich zeer betrokken bij onze universiteit en de rechtenfaculteit in het bijzonder. Zo lang zijn gezondheid het toeliet, voelde hij zich verbonden met de academische gemeenschap. Hij was een vaak en graag geziene gast bij academische vieringen en alumni-bijeenkomsten: "De faculteit nu. Ik heb er een hartelijk contact mee, kom vaak naar evenementen en lezingen, ook inaugurele redes en promoties. Heimwee en dankbaarheid zijn het die deze genegenheid gaande houden."

Blijf op de hoogte

 faculteit-der-rechtsgeleerdheid

 radboud_rechtenfaculteit

 Radboudrechtenfaculteit

 @RechtenNijmegen